

TERRORISMIN UHRIEN TIEDONTARPEISIIN VARAUTUMINEN

Työryhmä

Oikeusministeriö on tänään asettanut työryhmän valmistelemaan tietomateriaalia terrorismin uhrien ja heidän läheistensä tarpeisiin.

Toimikausi

2.10.2019–30.4.2020

Taustaa

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2017/541 terrorismin torjumisesta on pantu Suomessa täytäntöön 15.11.2018 voimaan tulleilla lainsäädännön muutoksilla (SK 874-875/2018). Terrorismin uhrien suojelua, tukemista ja oikeuksia koskevien direktiivin säännösten (osasto V) ei katsottu edellyttävän lainsäädännön muutoksia (HE 30/2018). Direktiivin täytäntöönpanoa valmisteltaessa ilmeni kuitenkin näkemyksiä toiminnan mahdollisista kehittämistarpeista. Osa kehittämistarpeista liittyy uhreille ja heidän perheenjäsenilleen tiedottamiseen direktiivin artikloiden 24 ja 26 mukaisesti.

Direktiivin 24 artiklan 4 kohta koskee kansallisia mekanismeja tukipalveluiden aktivoimiseksi terrorismin uhreja varten. Uhrien ja heidän perheenjäsentensä tarpeisiin vastaaminen edellyttää toimintatavoissa otettavaksi huomioon keinot, joilla helpotetaan uhrien ja heidän perheenjäsentensä tunnistamista ja heille tiedottamista. Hallituksen esityksessä mainituissa kehittämistarpeissa on kyse esimerkiksi uhrien tukipalveluiden koordinoinnista osana valmiussuunnittelua, tarpeesta ottaa Rikosuhripäivystys mukaan valmiussuunnittelun yhteistyöhön ja järjestöjen osallistumisesta valmiusharjoituksiin. Kehittämistarpeita on arveltu olevan myös tietojen siirrossa ja saatavuudessa viranomaisten välillä suuronnettomuutta vastaavien erityistilanteiden yhteydessä, systemaattisen järjestelmän luomisessa koskien yhteydenottoa tukipalveluiden tarjoamiseksi uhreille sekä valtakunnallisessa tiedottamisessa. Tarvetta on arvioitu olevan esimerkiksi nettisivuille ja tiedotteille, joista informaatiota voi jakaa terrori-iskun tapahtuessa.

Direktiivin 26 artikla koskee toisessa jäsenvaltiossa asuvien uhrien oikeuksia. Toisessa jäsenvaltiossa asuvilla terrorismin uhreilla tulee olla mahdollisuus saada tietoja oikeuksistaan, tarjolla olevista tukipalveluista ja käytettävissä olevista korvausjärjestelmistä siinä jäsenvaltiossa, jossa terrorismirikos tehtiin. Tältä osin käytännön toiminnassa on arveltu voivan olla kehittämistarpeita sen varmistamiseksi, että terrorismin uhreille ja heidän perheenjäsenilleen kohdennettua tietoa on saatavana eri kielillä. Olisi pohdittava, tarvitaanko opasta tai verkkosivustoa niitä tilanteita varten, joissa ulkomaalaiset joutuvat Suomessa terrorismirikosten uhreiksi.

Kaikilla terrorismin uhreilla tulee olla mahdollisuus käyttää 24 artiklan 3 kohdan a ja b alakohdassa säädettyjä avustus- ja tukipalveluja sen jäsenvaltion alueella,

jossa he asuvat, vaikka terrorismirikos olisi tapahtunut toisessa jäsenvaltiossa. Tältä osin on pidetty tärkeänä huolehtia, että käytännön pelisäännöt ovat selkeät sen suhteen, miten Suomeen palaava uhri ohjataan ja ohjautuu kotimaan tukipalveluihin. Ulkomailla uhriksi joutuneet tarvitsevat tietoa myös Suomeen palatessaan.

EU:n oikeus- ja sisäasiainneuvosto on 5.6.2018 hyväksynyt päätelmät terrorismin uhrien oikeuksista. Keskeistä on sitoutuminen siihen, että jäsenvaltiot nimeävät kansallisen yhteyspisteen vastaamaan tiedon tarjoamisesta terrorismin uhreille saatavilla olevasta tuesta, avusta, suojelusta ja korvausjärjestelmästä. Yhteyspiste helpottaisi terrori-iskun jälkeen tapahtuvaa nopeaa tiedon ja avun välittämistä koordinoitusti. Tarkoituksena on edistää yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kesken terrorismin uhrien oikeuksien tehokkaaksi toteutumiseksi.

Terrorismin uhrien aseman kehittämistä on pidetty oikeusministeriön kutsusta kaksi **pyöreän pöydän kokousta** (18.6.2018 ja 7.3.2019). Jälkimmäisessä kannatettiin työryhmän asettamista valmistelevaan tarvittavaa tietomateriaalia lyhyellä toimeksiannolla.

Tehtävät

Työryhmän tehtävänä on

1. suunnitella sisältö tietomateriaaliin, jolla annetaan terrorismin uhreille ja heidän perheenjäsenilleen kootusti tietoa uhrin oikeuksista, tarjolla olevasta avusta ja tuesta sekä saatavilla olevista korvausjärjestelmistä (mukaan lukien tahot, joiden puoleen uhri voi kääntyä neuvoja ja apua saadakseen);
2. tehdä ehdotus materiaalin julkaisemisesta ja jakamisesta huomioon ottaen eri kanavat (esim. verkkosivusto, puhelinsovellus, somekanava, esite) ja viranomaisten viestintävastuut. Ehdotuksessa on myös huomioitava Suomessa uhriksi joutuneet ulkomaalaiset ja ulkomailla uhriksi joutuneet Suomessa pysyvästi asuvat uhrin perheenjäsenineen;
3. arvioida tietomateriaalin julkaisemiseen liittyvät kustannukset ja tehdä rahoitusta koskeva ehdotus.

Työryhmän tulee lisäksi

4. tehdä ehdotus kansallisen yhteyspisteen nimeämisestä vastaamaan tiedon tarjoamisesta terrorismin uhreille saatavilla olevasta tuesta, avusta, suojelusta ja korvausjärjestelmästä;
5. arvioida tarvetta ja mahdollisuuksia ottaa terrorismitilanteissa käyttöön erillinen päivystyspuhelinnumero.

Organisointi

Puheenjohtaja: neuvotteleva virkamies Mervi Sarimo, oikeusministeriö, kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto

Jäsenet:

- neuvotteleva virkamies Johanna Hakala, sisäministeriö, pelastusosasto
- neuvotteleva virkamies Pirjo Lillsunde (jäsen), johtaja Jari Keinänen (varajäsen), sosiaali- ja terveysministeriö, hyvinvointi- ja palveluosasto
- hallinnollinen ulkoasiainsihteeri Raimo Pahkasalo (jäsen), hallinnollinen avustaja Sanna Ringborg (varajäsen), ulkoministeriö, konsulipalvelut
- johtokeskuksen päällikkö Jyrki Heinonen (jäsen), hallintojohtaja Iiro Clouberg (varajäsen), Häätäkeskuslaitos

- rikoskomisario Sanna Springare, Keskusrikospoliisi
- lakiasiainpäällikkö Pekka Syrjänen (jäsen), erikoissuunnittelija Katja Järveläinen (varajäsen), Valtiokonttori
- koordinaattori Riikka Vikström (jäsen), sosiaali- ja kriisipäivystyksen päällikkö Tove Ruokoja (varajäsen), Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystys
- viestintäpäällikkö Sami Liukkonen (jäsen), toiminnanjohtaja Leena-Kaisa Åberg (varajäsen), Rikosuhripäivystys
- psykososiaalisen tuen suunnittelija Tuula Luoma (jäsen), suunnittelija Aleksí Seilonen (varajäsen), Suomen Punainen Risti

Sihteeri: erityisasiantuntija Elina Ruuskanen, oikeusministeriö, kriminaalipoliitikka- ja rikosoikeusosasto.

Työryhmän organisoinnissa on otettu huomioon naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §. Tahoja on pyydetty esittämään sekä nais- että miesehdokas ja perustelemaan, jos tämä ei ole ollut mahdollista. Tasa-arvolain kiintiösäännön vuoksi työryhmän lopulliseen kokoonpanoon on kahden tahon osalta vaihdettu ehdotettujen jäsenten ja varajäsenten paikkoja.

Työryhmä voi kuulla asiantuntijoita.

Kustannukset ja rahoitus Työryhmä hoitaa tehtävänsä virkatyönä.

Osastopäällikkö,
ylijohtaja

Ville Hinkkanen

Hallitusneuvos

Katariina Jahkola

Jakelu

Työryhmän puheenjohtaja, jäsenet ja sihteeri

Tiedoksi

Otto Andersson, erityisavustaja, oikeusministeriö
 Ahti Kurvinen, valtioneuvoston turvallisuusjohtaja, Valtioneuvoston kanslia
 Oikeusministeriön viestintäyksikkö
 Sisäministeriö
 Sosiaali- ja terveysministeriö
 Ulkoministeriö
 Valtiokonttori
 Häätäkeskuslaitos
 Poliisihallitus
 Keskusrikospoliisi
 Vantaan kaupungin sosiaali- ja kriisipäivystys
 Suomen Punainen Risti
 MIELI Suomen Mielenterveys ry
 Valtakunnansyyttäjänvirasto
 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos